

Kissné Köles Erika szlovén szószóló felszólalása a Parlamentben

**B/10020. számú beszámoló a Magyarország területén élő nemzetiségek helyzetéről
2021. január-2022. december**

Általános vita, 2025

*Spoštovani gospod Predsednik!
Spoštovani Državni Sekretar!
Poslanke in Poslanci, Zagovornice in
Zagovorniki, cenjeni Zbor!*

*Tisztelt Elnök Úr!
Tisztelt Államtitkár Úr!
Tisztelt Képviselő Hölgyek
és Képviselő Urak!
Tisztelt Nemzetiségi Szószóló Hölgyek
és Urak! Tisztelt Ház!*

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. (179.) törvény 150.§ a) pontja szerint a Kormány két évente áttekinti a Magyarországon élő nemzetiségek helyzetét és arról beszámol az Országgyűlésnek. A Kormány e törvényi kötelezettségének eleget téve 2024. november 20-án nyújtotta be a Magyarország területén élő nemzetiségek helyzetéről szóló, 2021. január – 2022. december közötti időszakokra vonatkozó beszámolóját.

Az Országgyűlés Magyarországi Nemzetiségek Bizottsága – vitához kapcsolódó bizottságként – 2025. március 4-i ülésén az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. (36.) törvény 22. § (2) bekezdése alapján megvitatta a Magyarország területén élő nemzetiségek helyzetéről szóló B/10020. számon benyújtott beszámolót, és arról állásfoglalást alakított ki, melyet a Bizottság által felkért előadóként felszólalásomban ismertetek.

A nemzetiségek helyzetéről szóló kormánybeszámolót egy meghatározott időszakról szóló egyfajta számvetésként értékelem. Teljesítmény vagy teljesítés értékelések kapcsán szeretünk általában anyagi, forintban, fizetőeszközben kifejezhető értékekben beszélni, holott azokon túl még számos összetevővel értékelhetjük például a nemzetiségi politikát. Valamennyiünk meggyőződése, hogy egy adott ország nemzetiségi politikájában a nemzetiségekről való gondolkodás és gondoskodás a törvényi, jogszabályi háttér függvénye. Magyarországnak a nemzetiségek jogairól szóló törvénye a nemzetiségek egyedi és kollektív jogainak, életüknek, nyelvük és kultúrájuk megőrzésének feltételeit a vizsgált, sok szempontból nehéz, kritikus időszakban is jól biztosította. A nevezett beszámoló átfogó képet nyújt a hazai nemzetiségpolitika területén a beszámolási időszakban az őshonos magyarországi nemzetiségi közösségek életében történekről.

A korábbi két éves kormánybeszámolók tematikáját követő szerkezet a vizsgált két évben történeket, a nemzetiségi lét minden aspektusát bemutatja és tárgyalja.

A beszámoló mind a négy fejezete:

- az általános helyzetleírás,
- az egyes nemzetiségek helyzetéről szóló fejezet,
- a magyarországi romákról szóló rész
- és a további nemzetiségpolitikai feladatokat megfogalmazó szerkezeti egység részletes áttekintést ad a nemzetiségek helyzetéről, a Kormány nemzetiségpolitikai intézkedéseiről.

A beszámolóban foglaltak tényszerűen ábrázolják a Kormány törekvéseit a nemzetiségek megmaradása, a nemzetiségek anyanyelvének, kultúrájának, hagyományainak ápolása, őrzése érdekében a nemzetiségi köznevelés, a nemzetiségi civil szervezetek működtetése, a nemzetiségi pályázatok vonatkozásában, de a nemzetiségi intézményekben végrehajtott fejlesztések területén is. A beszámolóban tárgyalt időszak kihívásokkal teli, egészségügyi és gazdasági nehézségekkel többszörösen is terhelt volt. A koronavírus-járvány jelenléte és a Kormány intézkedései nyomán kihirdetett veszélyhelyzet – mint rendkívüli jogrend hatályba lépése –, hatással volt az élet minden területére. Nemzetiségi önkormányzataink, nemzetiségi iskoláink és civil szervezeteink mindennapi működését kedvezőtlenül befolyásolta. A közvetlen emberi kapcsolatok fenntartására sokáig nem, vagy csak nagy elővigyázatosságok mentén volt lehetőség, a be-

zártág volt jellemző. A mindennapok a világvjárvány elleni védekezésről, a közösségek megóvásáról, egészségünk védelméről szóltak.

A személyes találkozási lehetőségek beszűkülésével betiltásra kerültek a közösségi kulturális rendezvények, életünk átköltözött az online térbe, a személyes kapcsolattartást felváltotta a digitális világ által biztosított kommunikáció. A Covid-19 elleni átoltottság növekedésével és a világvjárvány enyhülésével a beszámolási időszak nagyobb részében már érezhetően visszatért régi medrébe az élet. A bizakodó hangulatot azonban hamarosan ismételten az aggodás, a félelem váltotta fel a 2022. február 24-én ki-tört az orosz-ukrán háború miatt. A háborús konfliktus közvetett negatív hatásait nemzetiségi közösségeink mindegyike folyamatosan tapasztalta, a közvetlen lelki és fizikai teher viselői azonban az ukrán közösség tagjai.

Ez a bemutatott általános helyzetkép a beszámolóban vizsgált időszakban nehezítette a nemzetiségi közösségek életét, a nemzetiségi lét fenntartását célzó tevékenységeiket, kulturális életüket is. *A magyarországi nemzetiségek szempontjából kiemelt jelentőségű esemény volt a beszámolási időszakban a 2022. évi országgyűlési választás.*

Az országgyűlési képviselők 2022. évi választásán a magyarországi német közösség ismét teljes jogú nemzetiségi képviselőt juttatott az Országgyűlésbe Ritter Imre személyében, aki ismételten a Magyarországi Nemzetiségek Bizottsága elnöke lett. A bolgárok, a görögök, a horvátok, a lengyelek, az örmények, a románok, a ruszinok, a szerbek, a szlovákok, a szlovének és az ukránok pedig nemzetiségi szószólóik útján látják el nemzetiségi érdekképviselőiket, míg az Országos Roma Önkormányzat nem állított nemzetiségi listát, ezért a roma nemzetiségnek e ciklusra nem lett nemzetiségi szószólója az Országgyűlésben.

A magyarországi nemzetiségi közösségek számára a 2022. október 1. és 2022. november 27. között zajlott népszámlálás is rendkívül jelentős volt. A népszámlálás során nyert adatok létfontosságúak, mert a nemzetiségek jogairól szóló törvény a nyelvhasználati jogok gyakorlását és a települési nemzetiségi önkormányzati választások kiírását a hazai nemzetiségek népszámlálás során regisztrált arányához, számához köti. A nemzetiségi témakörben a 2022. évi népszámlálás során a nemzetiségre, az anyanyelvre és a családi, baráti körben beszélt nyelvre vonatkozó kérdések szerepeltek a kérdőívben, amelyekre a válaszadás önkéntes volt.

A hazai nemzetiséghez tartozók létszáma ténylegesen csökkent a 2011. évi népszámlálással összevetve, ez a csökkenés azonban nem volt általános. Elsősorban a nagyobb lélekszámú nemzetiségi csoportokat – romák, németek, szlovákok, románok, horvátok – érintette csökkenés, a görög, a lengyel, az örmény, a szlovén közösség gyarapodott. Szlovén közösségünkben mintegy egyharmaddal nőtt a szlovénységhez tartozásukat megvallók száma.

Jelentősen nőtt a magukat az ukrán és a ruszin nemzetiségi közösséghez tartozónak vallók száma is, amit minden bizonnyal tárgyalt időszakban az Ukrajnából érkezettek magas létszáma is befolyásolt.

A beszámolási időszakban nem változott a nemzetiségpolitika kormányzati felügyelete: a romák ügyei a Belügyminisztériumhoz tartoztak, a nemzetiségpolitika tizenkét egyéb nemzetiségre vonatkozó szakterületei a Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárságának hatáskörébe tartoztak. Bizottságunk a vizsgált időszakban is és most is kiváló szakmai és partneri kapcsolatot ápol az Államtitkársággal, annak Nemzetiségi Főosztályával, a Belügyminisztériummal, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalával, a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettessel, az Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetségével.

A beszámoló a nemzetiségi köznevelés és oktatás helyzetére vonatkozóan aktualizált statisztikai adatokkal szolgál az országos és települési nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott köznevelési intézményekről, azok működéséről és finanszírozásáról, de a korábbi beszámolók tematikáját követve kitér a nemzetiségek közművelődésére, a hagyományőrzés





kérdéseire, a nemzetiségi kultúrára, a nemzetiségek anyanyelvű hitéletére, a nemzetiségek anyanyelvű médiájára is. A nemzetiségi köznevelés területén kiemelendő, hogy a beszámolási időszakban érte el a százat az országos vagy települési nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott köznevelési intézmények száma, és közel tizennyolcezer nemzetiségi fiatal vett részt a nemzetiségi köznevelésben. Sikerült kiterjeszteni a kezdetben a nemzetiségi óvodapedagógus-képzésre vonatkozó ösztöndíjprogramot a nemzetiségi tanító- és tanárképzésre, összesen 846 nemzetiségi hallgató részesült ösztöndíjban, de negyven százalékra emelkedett a nemzetiségi pedagógusok nemzetiségi pótléka is.

A nemzetiségi közösségek számára juttatott központi költségvetési támogatások összege a 2021. évi 20 milliárdról, 2022-ben 25,5 milliárdra emelkedett, ami 28%-os emelést jelentett. Ennek nemzetiségekre lebontott részleteit a tisztelt képviselő hölgyek és urak a beszámolóban olvashatták. A beszámoló elkészítésében kialakult gyakorlat az egyes nemzetiségek helyzetének valós tényekkel, adatokkal alátámasztott leírása külön fejezetekben olvasható.

A magyarországi szlovén nemzetiség parlamenti szószólójaként kérem, engedjék meg, hogy felszólalásomban valamivel többet szóljak a tárgyalt beszámoló szlovén vonatkozásairól! Közösségünk kimagasló eredményként értékeli, hogy Magyarország Kormánya az 1618/2019. számú kormányhatározatával támogatta az Országos Szlovén Önkormányzat által összeállított, a magyar-szlovén-osztrák hármashatár ölelésében lévő szlovén Rába-vidék térségének fejlesztésére vonatkozó gazdasági programot. A program célzottan a térségünk gazdaságfejlesztését, idegenforgalmi fejlesztését, a működő mikro-, kis-, és középvállalkozások, az őstermelők működési feltételeinek javítását és a helyben élő szlovén lakosság életszínvonalának megerősítését, a szlovén identitás megőrzését szolgálja. A program megvalósítására 2020-2023. között összesen 898.520.000 forint költségvetési forrás állt rendelkezésre.

A fejlesztési források felhasználása alapvetően pályázati úton történik, de a kormányhatározat egyes fejlesztések (kiemelt projektek) támogatási kérelmének egyedi döntéssel történő támogatására is lehetőséget biztosít.

A program megvalósításában kezdetben a Pénzügyminisztérium, majd pedig a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium illetékes államtitkársága és annak szakmai főosztályai működtek közre.

A beszámolási időszakban négy nagy projekt megvalósítása történt meg. 2021 végén került kiírásra a „Mikro-, kis- és középvállalkozások fejlesztésének támogatása a szlovén Rába-vidék területén” című pályázat. Közösségünk a forrásokat a céloknak megfelelően jól használta fel, azokkal hitelesen és pontosan elszámolt.

- Orfalu – Kézművesház fejlesztésének II. üteme (35,81 millió Ft),
- Apátistvánfalva – Községi ház felújításának I. üteme (80,16 millió Ft),
- Felsőszölnök – Művelődési ház korszerűsítése (51,77 millió Ft),
- Felsőszölnök – Filó-féle vízimalom felújításának előkészítése (42 millió Ft támogatás).

A fenti fejlesztések mellett 2021. év végén kiírásra került a „Mikro-, kis- és középvállalkozások fejlesztésének támogatása a szlovén Rába-vidék területén” című, 154,98 millió forint keretösszegű pályázat. A fentiekben előadottak alapján elmondható, a beszámoló egyértelmű bizonyítéka annak az alaptörvényi megfogalmazásnak, hogy „a Magyarországon élő nemzetiségek államalkotó tényezők” és a politikai nemzet integráns részei.

A nemzetiségek nyelve, kultúrája, hagyományai, maga a nemzetiségi identitás olyan érték, mely gazdagítja a magyar társadalmat és amelyet védeni, segíteni kell. A beszámolóban leírt és megvalósult intézkedések mind ezt a célt szolgálják. Köszönjük a Kormánynak a Magyarországon élő nemzetiségek érdekeiben hozott döntéseit, munkáját.

Az Országgyűlés Magyarországi Nemzetiségek Bizottsága támogatja a Magyarország területén élő nemzetiségek helyzetéről (2021. január – 2022. december) szóló beszámoló (B/10020. szám) plenáris ülésen történő elfogadását.

*Hvala za vašo vljudno pozornost!
Köszönöm megtisztelő figyelmüket!*